



Et foredrag om Stalins dødslejre i Kolyma:

Det hvide krematorium

Copyright © Jens Alstrup 2008



Foredraget er blevet til med støtte fra:

Memorial, Moskva
Politiken Fonden
Friluftsland A/S
Borgens Forlag
Amager Data ApS
Dynamo Stol ApS
38 enkeltpersoner

Herover: "Kolyma", eller Dalstroj, som var det rigtige navn for lejrsystemet, strakte sig over et areal på ca. halvdelen mill. kvadratkilometer. Det er tre gange hele Frankrigs areal! Magadan, Kolymas hovedstad, ligger otteenhalf timers flyvning fra Moskva. Grafik: Jens Alstrup.

Forsiden: Fanger arbejder i uranminerne i Butugytjag nordvest for Magadan. Denne lejr var ekceptionelt dødelig, selv i forhold til de øvrige lejre i Kolyma. Foto venligst stillet til rådighed af Magadans regionale museum.

Et foredrag om Stalins arktiske dødslejre

Dette er et foredrag om menneskerettigheder med udgangspunkt i Kolyma, der var for Stalin, hvad Auschwitz var for Hitler: Det mest modbydelige lejrssystem i et i forvejen frygteligt system.

Foredraget er baseret på 11 års systematisk indsamling af informationer og en række ekspeditioner ud i det enorme område, hvor begivenhederne fandt sted. Fortællingen lægger vægt på de overlevende fangers personlige oplevelser fra denne iskolde region.

Foredraget kommer tæt på den rædsel, der mødte de enkelte offere og følger deres vandring lige fra deres arrest over de modbydelige togtransporter i kreaturvogne, til slavearbejdet i minerne og de sidste minutter, før deres henrettelse i dødslejren Serpantinka. Også vagternes historie fortælles.

I foredraget indgår et stort antal nye og historiske fotografier, video- og lydoptagelser, og når man har hørt det, sætter man stor pris på at leve i et frit samfund.

Hovedgaden i Magadan en vinteraften i november 2007. Det var her, at fangerne vandrede fra havnen i Nageevobugten til transitlejren fire km fra radiotårnet. Praktisk taget alle steder i byen har en historie, som vedrører slavarbejderne fra Stalintiden. Foto: Jens Alstrup.



Målgrupper

Foredraget er tilpasset flere målgrupper, og man behøver ikke at være specielt interesseret i traditionel historie for at opleve den udgave, der er beregnet for folkeskolernes ældste klasser.

Folkeskoler

Varigheden er sat til to undervisningstimer, og der vil være tid til at stille spørgsmål. Vægten i fortællingen lægges på fangernes oplevelse af deres fortabelse af enhver rettighed, kontra oplevelserne fra systemets folk af, at de blot tjente deres land og nu selv føler sig som "ofre".

Gymnasier

Som for folkeskoler, men med større vægt på kildematerialet. Foredraget kan være del af en emnedag om menneskerettigheder. Der prioriteres mere tid til spørgsmål og dialog. Kompendie kan udarbejdes i samarbejde med gymnasiet.

Biblioteker, foreninger, kirker m.fl.

Foredraget gennemgår udsnit af Kolymas 100 år lange historie, lige fra man opretter den første lejr i området, til man i dag lukker de landsbyer, der opstod fra lejrene.

Erhvervsvirksomheder og faglige organisationer

Min fortælling om Kolyma handler om vedholdenhed og om at få en mission i tilværelsen ved et tilfælde. Min interesse for Kolyma opstod under et rekordforsøg for at blive den første, der krydsede hele Rusland på en cykel.

En anden vinkel handler om etik i forbindelse med samkvem med diktaturer. Det var f.eks. nedslående at læse, at Dagbladet Børsen kunne mene, at Putins "sejr" ved fupvalget i 2007, var udtryk for stabilitet.

Foredraget tilpasses dagens kontekst i samarbejde med virksomheden.



En skuespiller forlader Gorkiteatret i Magadan lige efter at have optrådt for NKVD-folkene. Straks efter forestillingen skal han tilbage til barakkerne bag pigtråden i lejren, kun to husblokke fra teatret. En pervers del af Kolymas historie. Oliemaleri venligst stillet til rådighed af Gorkiteatret i Magadan.

Kolymas historie

Kolyma var det største af alle lejr-systemerne under det enorme slaveimperium "GULAG Ø-havet", som blev beskrevet af nobelpristageren, Aleksander Solzhenitsyn.

En ukendt historie

Solzhenitsyn skrev lidt om Kolyma, men hver gang tilføjede han, at han ikke vidste meget om dette systemet, bortset fra, at dette var selveste "Ondskabens Pol".

Siden er det kun blevet til et mindre antal selvbiografier fra tidligere fanger og et enkelt forsøg i 1978 på at skrive Kolymas kronologiske historie. Disse bøger har mange graverende fejl, og de er langt fra at være fyldestgørende.

Udpluk fra 100 års historie

Foredraget indeholder udpluk fra Kolymas kronologiske historie,

lige fra opdagelsen af guldårene i 1910 over etableringen af byen Magadan i 1932 til lejrene lukker i 1954 og op til den sidste politiske fange kan forlade området i 1991. Kolymas store betydning for dagens politik i Rusland bliver også berørt.

At komme tæt på mennesket

Hovedvægten lægges på oplevelsen af, at leve i et system, hvor Kolyma var en realitet, hvad enten man var blandt den million fanger, der måtte udstå ufattelige lidelser der, eller om man var blandt alle de øvrige i samfundet, der var under et konstant knusende pres for risikoen for selv at blive en blandt de fortabte.

Når foredraget er forbi, vil man kende hverdagen i Stalins arbejdslejre.



Historien er ved at forsvinde i Kolyma, uden at den er registreret. Historieforskningen i dette område, handler om lige dele arkæologi, journalistik og arkivforskning. Hvad den journalistiske del angår, er der kun få år tilbage, før øjenvitnerne tager deres erindringer med sig i graven. Her er resterne af et gammelt stalingslogan kommet til syne på muren til reparationsværftet Magadan.

Jens Alstrup • Fælledvej 15, st.th. • 4000 Roskilde
Tlf. 46 32 28 26 • Mobil 24 82 98 26 • email: info@siberia.dk
Mere information: www.gulag.dk